

JOACHIM GNILKA: A NÁZÁRETI JÉZUS. Üzenet és történelem

A neves szerző nem kizárólagos értelemben vett tudományos krisztológiai művet tár olvasója elé, de nem is pusztán népszerűsítő Jézus-életrajzot. Célját nagyon tömören és sokatmondóan határozza meg nemzetközileg is széleskörű elismerést aratott könyvének alcímében: „Üzenet és történelem.”

Gnilka mindenekelőtt Jézus földi életén túlmutató, örömhírt hordozó üzenetét rekonstruálja a korabeli Izrael politikai, vallási-szellemi és társadalmi horizontjában. A szerző jó didaktikus érzékkel először a Jézus-kutatás újkori szellemtörténeti fejlődését vázolja fel egészen napjainkig, miközben megnyugvással veszi tudomásul, hogy a jelenkori kutatások újra felfedezik Jézus és a húsvét utáni egyház igehirdetése közötti folytonosságot. Amikor Gnilka az üzenet szempontjából történő téma-csoportosításban végigvezet minket Jézus életútjának fő állomásain, akkor nem rejti véka alá a történeti rekonstrukciónak azt a nehézségét sem, hogy az evangéliumokat nem mai értelemben vett riportokként írták, hanem húsvét fényében születtek, és ebből adódóan keverednek bennük a „földi Jézus vonásai a megdicsőült Krisztus színeivel”.

Gnilka művének egyik legfőbb erénye, hogy az összefüggéseket pontosan és szemléletesen feltáró szakszerűséget úgy ötvözi az életszerűséggel, hogy közben nem vész el Jézus történetiségének részleteiben, ugyanakkor nem nélkülözi azt a spiritualitást sem, amelyet számunkra Jézus történet üzenete ma is hordoz. (*Szent István Társulat, Budapest, 2001*)

ANCSIN ISTVÁN

MARTIALIS: VÁLOGATOTT EPIGRAMMÁK

Mindig tiszteletet érdemelnek, akik a negatívumokat merik bírálni, kertelés nélkül mondanak véleményt, tollhegyükre tűzik azokat, akiket a rossz okozóinak vélnék. A római irodalomban ilyen költő volt Martialis, aki mint „messziről jött ember” — Hispániából ment Rómába — talán többet is megengedhetett magának. Volt miről írnia, egyik epigrammájában olvassuk a következőket: „Pisókat, Senecákat, Menniusszal

— add csak vissza nekem s Crispust a múltból —, mindjárt a derekak végére juthatsz”, amiből nyilvánvaló, hogy költői működésének időszakában meglehetősen kevés derék férfiú működött a közéletben. Ahhoz is költői elhivatottság és kitartás kellett, hogy az eposzokat értékelő és becsülő korban csak epigrammákat írjon (ezeket maga adta ki, ami azt jelzi, nem volt szégyény ördög, mint méltatóinak egy része véli), mégpedig tiszteletet parancsoló számban, gondosan ügyelve művészi színvonalukra. Igényét így fogalmazta meg: „Hidd el, Flaccus, nem látott még jó epigrammát — az, ki mulatságnak, játéknak hiszi csak...” S ha valaki netán a Kr. utáni első század közéletére, római szokásaira, hétköznapijaira és szellemi légkörére kíváncsi, jó fogódzót talál Martialis könyvében, kortársai által olykor túl hosszadalmasnak mondott epigrammaiban. (Bíráloinak egyébként a műfaj egyik remekében vágott vissza: „Azt mondod Velox, túl hosszú az én epigrammám. — Lám, te nem írsz semmit — hát a tiéd rövidebb.”)

Izgalmas feladat volna végigkísérni a műfaj befogadástörténetét, nyomon követni, ahogy elsősorban pajzán, olykor obszécán hangja miatt szemérmes korszakokban szinte eltűnt, majd a romantika idején új életre kelve komoly életelvek megfogalmazására is szolgált (gondoljunk Kölcseyre), hogy aztán a 20. században ismét a leleplező szándéka, a hibák kigúnyolása legyen uralkodó eleme. A Catullust példaképének tekintő Martialis természetesen néha igencsak odamondott, nem tett lakatot a szájára, de sosem tagadta, hogy legfőbb célja: gyönyörűséget szerezni nem kevés olvasójának, akiket azzal is magához láncolt, hogy gondosan megválogatta nyelvi eszközeit és ügyelt a hatáskeltésre, amelyet versei gondos megszerkesztésével erősített. Ezek az erényei is érthetővé teszik, miért volt olyan népszerű a humanizmus korában, s miért becsülte nagyra a kényes ízlésű Janus Pannonius, de az sem véletlen, hogy olykor bravúros verselése Kosztolányit, Weöres Sándort és más jeles költőinket is arra ösztönözte, hogy fordítsák vagy átköltésék.

Válogatott epigrammáit most Adamik Tamás gondozásában, kitűnően tájékoztató utószavával és bőséges jegyzetapparátusával adta közre „Írók, költők, gondolkodók” sorozatában a Magyar Könyvklub. Hadd nyugtassam meg az olvasót: Martialis kiszólásai a manapság lépten-nyomon hallható nyelvi fordulatokkal összehasonlítva dajkamesékként hatnak, arról nem is